

شناسایی مولفه های موثر بر پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در حال رشد در ایران

شهره الفی^۱، محمد طالقانی^۲، محمد رضا وطن پرست^۳، مهدی همایونفر^۴

^۱ دانشجوی دکتری، گروه مدیریت صنعتی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

^۲ دانشیار، گروه مدیریت صنعتی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

^۳ استادیار، گروه حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

^۴ استادیار، گروه مدیریت صنعتی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

چکیده

هدف این تحقیق شناسایی مولفه های موثر بر پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط تولیدی در حال رشد در ایران با توجه به اهمیت نقش کسب و کارهای کوچک و متوسط در اقتصاد ملی می باشد. این پژوهش از نوع کمی بوده و جزء پژوهش های توصیفی تبیینی و پیمایشی است. جامعه آماری مدیران شرکتهای کوچک و متوسط پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۴۰۰ بوده اند که با نمونه گیری هدفمند تعداد ۹۰ نفر از بورس اوراق بهادار تهران انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته بوده که اطلاعات حاصل از آن با نرم افزار لیزرل نسخه ۸/۵ و به کمک تکنیک معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. متغیرهای نرخ (تصمیمات سرمایه گذاری) و تأثیر برونسپاری در کاهش هزینه ها و کمکی (فرصتها و ویژگیهای بازار) سهم بازار مناسب، تبلیغات مناسب و تأثیر بکارگیری سیستم های مالی و بودجه ای و سطح (میزان توان تأمین نقدینگی شرکت) میزان توان تأمین منابع مالی شرکت، میزان تأمین مالی برای بکارگیری تکنولوژیهای جدید و برخورداری از حاشیه سود مناسب در مدلسازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط ایران موثر میباشند. با توجه به تأثیر متغیرهای نرخ، برونسپاری، فرصتها، ویژگیها و سهم بازار، تبلیغات مناسب، تأمین نقدینگی و منابع مالی، بکارگیری تکنولوژیهای جدید، برخورداری از حاشیه سود مناسب در مدلسازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط ایران، ضروری است مدیران با نگاهی سیستمی، راهکارهای مناسبی جهت ارتقاء وضعیت موجود اتخاذ نمایند.

واژگان کلیدی: پایداری کسب و کار، اقتصاد ملی، کسب و کارهای کوچک و متوسط، شاخص های مالی، ایران.

۱- مقدمه

از مهمترین بخشهای هر سازمان، بخش مالی است و کسب و کارهای کوچک و متوسط از متداولترین اشکال بنگاههای اقتصادی محسوب میشوند که نقش آنها بعنوان زیربنای اقتصاد ملی در بیشتر کشورها پذیرفته شده است طبق تعریف مرکز آمار در ایران، صنایعی که تعداد کارکنانشان کمتر از ۹ نفر باشد بعنوان صنایع کوچک تلقی و میتوان صنایعی را که تعداد کارکنان آنها زیر ۵۰ نفر است، بعنوان کسب و کارهای کوچک و متوسط تلقی کرد (سلطانی، حسن و صادقیان، ۱۴۰۱: ۱۰۵).

بسیاری از کسب و کارهای کوچک و متوسط ایجاد شده در بخشهای مختلف از سطح پایداری مناسبی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی برخوردار نبوده و به دلیل مواجهه با موانع مختلف، رشد و ماندگاری آنها در کشورهای مختلف از جمله ایران با تردیدهای فراوانی همراه شده است (شرفی و همکاران، ۱۳۹۶: ۶). بیش از ۹۵ درصد کل اشتغال ایجاد شده مربوط به این نوع کسب و کارها است. برای نمونه، تا سال ۱۹۹۸، در ۲۱ کشور عضو پیمان اپک حدود ۴۰ میلیون کسب و کار کوچک و متوسط وجود داشتند که بین ۳۰ تا ۶۰ درصد تولید ناخالص داخلی این کشورها و بیش از ۸۰ درصد اشتغال را ایجاد می نمودند (پارساپور و همکاران، ۱۳۹۶: ۴۱). در اروپا با ۱۹ میلیون واحد کسب و کار کوچک و متوسط که ۹۹/۸ درصد از سهم کسب و کارهای موجود را پوشش داده، حدود نیمی از آنها نوپا و در حال رشد هستند و شرکتهای کوچک و متوسط ستون فقرات اقتصاد منطقه آسیا-اقیانوسیه بوده و ۹۰ درصد شرکتهای ۳۲ تا ۴۸ درصد اشتغال و ۶۰ تا ۸۰ درصد تولید ناخالص داخلی کشورهای این منطقه مختص شرکتهای کوچک و متوسط بوده است (جانسون و همکاران، ۲۰۱۷: ۶۶). در ایران بر اساس آمار وزارت صنعت، معدن و تجارت، تا پایان شهریورماه ۱۳۹۳، ۸۱ هزار واحد صنعتی کوچک معادل ۹۲ درصد کل واحدهای صنعتی کشور با اشتغال یک میلیون نفر و با سهم ارزش افزوده ۸/۱۶ درصدی، ارزش تولیدات ۱۷ درصدی و صادرات صنعتی ۱۰٪ در کشور وجود دارد (صابری فتحی و همکاران، ۱۴۰۱: ۴۸). میتوان بیان داشت که توسعه هر کشوری به ویژه از نظر اقتصادی تا حدود زیادی بستگی به موفقیت کسب و کارهای کوچک و متوسط در آن کشور (ملاشاهی، غلامعباس و ظریفیان، ۱۳۹۴: ۷۳۷) و سهم بسزایی در اقتصاد رقابتی پویا و مبتنی بر دانش و نیز توانایی رشد مداوم، ایجاد اشتغال و تحکیم انسجام اجتماعی دارند (مطیعی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۳).

کسب و کار قالب اصلی ساختار توسعه است. تعدد کسب و کارهای مختلف در هر جامعه علاوه بر درآمد و سود مادی و غیر مادی که برای صاحبان آن به همراه دارد، باعث می شود تا جامعه نیز از لحاظ رفاه (ثروت) و اشتغال به تعادل نزدیک شود. به طور کلی می توان گفت فراهم کردن آسایش و رونق اقتصادی، نه در گرو فروش نفت، بلکه در گرو ایجاد شغل و رفاه برای عموم مردم است و بدین منظور، باید ساز و کارهایی فراهم شود که دولت ها، ایجاد شرکت ها و کسب و کارها را تسهیل و حمایت کنند و در نتیجه مردم بتوانند با ایجاد شرکت ها به راحتی وارد دنیای کسب و کار شوند. اگر مردم به عنوان لوکوموتیو رانان توسعه ی کسب و کار، از طرف دولت حمایت شوند و بتوانند ایده های خود را در قالب شرکت ها پیاده سازی کنند، اشتغال و رفاه ایجاد خواهد شد. توسعه ی دولت ها محدود است و در نتیجه توسعه باید از جانب مردم صورت پذیرد. وظیفه ی کسب و کارها فقط منحصر به کسب درآمد و سود و بازده اقتصادی نمی باشد بلکه شامل تمام جنبه های خدمات اجتماعی، محیط زیست و اقتصادی است و به همین ترتیب پایداری کسب و کار از مسائل اصلی و مهم محیط کسب و کار در عصر حاضر می باشد. از طرفی مدل های کسب و کار پایدار به اهداف و ارزش های کسب و کار و سازمان و شرکت، زنجیره ارزش و مدل های اقتصادی برای عمل کردن به وعده های داده شده به مشتریان و جامعه، توجه می کند. لذا بررسی و ارزیابی پایداری ضروری است و گزاره ارزش می تواند ارزش اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی را قابل اندازه گیری کند. لذا کسب و کارهای سنتی برای تبدیل شدن به کسب و کارهای پایدار به دنبال نوآوری می باشند تا از این طریق ایجاد ارزش اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی کنند و بتوانند بهره وری اقتصادی و اکولوژیکی را بهبود بخشیده و ارزش بالاتر و رقابت پذیری و انعطاف بیشتری برای توسعه پایدار کسب و کار داشته باشند (محمدی و جلالی، ۱۳۹۷).

در سال‌های اخیر، اهمیت و نقش بنگاه‌های کوچک و متوسط، هم در کشورهای صنعتی و هم در کشورهای در حال توسعه رو به افزایش بوده است. با ظهور فناوری‌های جدید که در تولید، تحولاتی در روش‌های تولید، توزیع و ساختار تشکیلاتی بنگاه‌ها پدید آمده است، به اهمیت بنگاه‌های کوچک و متوسط افزوده است. دولت‌ها به منظور تضمین رقابت در بازار آزاد و جلوگیری از انحصار بنگاه‌های بزرگ، همیشه سیاست‌های ویژه‌ای را برای ارتقاء بنگاه‌های کوچک و متوسط اتخاذ نموده‌اند. به گونه‌ای که بنگاه‌های کوچک و متوسط خود می‌توانند بستری مناسبی برای ایجاد صنایع رقابت پذیر محسوب شوند. ایجاد و حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط یکی از اولویت‌های اساسی در برنامه‌های رشد و توسعه اقتصادی در بسیاری از کشورهای پیشرفته و در حال توسعه است. بنگاه‌های کوچک و متوسط در ایجاد اشتغال و فراهم کردن بستر مناسب برای نوآوری نقش مهمی دارند. ایجاد اشتغال به عنوان یکی از دغدغه‌های اصلی سیاستگذاران اقتصادی است که توجه به آن گامی اساسی در تحقق اهداف اشتغال‌زایی بخش صنعت تلقی می‌شود. اما ایجاد اشتغال به تنهایی نمی‌تواند به عنوان هدف در تأسیس بنگاه‌های کوچک و متوسط تلقی شود. بلکه پایداری مشاغل ایجاد شده نیز به نوبه خود از اهمیت بالایی برخوردار است. نبود ارتباط درست میان شرکتهای در حال رشد و بازار، تحریمها، رقبای خارجی، پایداری مالی را در کسب و کارهای کوچک و متوسط در حال رشد در کشور ایران به خطر انداخته است. لذا مطالعه حاضر با هدف شناسایی مولفه‌های موثر بر پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در حال رشد در ایران انجام شده است.

۲-۱- مروری بر پیشینه تحقیق

مطالعات زیادی پیرامون پایداری کسب و کارها انجام شده که در این بخش به آنها آمده است. هاشمی (۱۴۰۱)، در پژوهشی تحت عنوان مدل کسب و کار سه لایه ابزاری برای توسعه کسب و کار پایدار مورد مطالعه اقامتگاه بوم‌گردی، نشان داد برای حصول به پایداری کسب و کار از بوم مدل کسب و کار سه لایه برای طراحی و تحلیل در سه بعد اقتصادی اجتماعی و محیط زیستی بطور یکپارچه می‌توان با قابلیت پیش‌بینی مناسب استفاده کرد تا کسب و کار از پایداری جامع و بقای بلندمدت برخوردار گردد.

خالوزاده مبارکه (۱۴۰۱) در پژوهشی تحت عنوان نوآوری مدل کسب و کار پایدار در عصر حاضر نشان دادند هدف مدل‌های کسب و کار پایدار عموماً ادغام جنبه‌های اقتصادی اجتماعی و زیست محیطی در ایجاد ارزش و یا فرآیندهای جذب ارزش است. بنابراین مدل‌های کسب و کار پایدار را می‌توان یک مقوله چتری در نظر گرفت که جلوه‌های مختلف مدل‌های کسب و کار را با کانون‌های متفاوت در جنبه‌های اجتماعی زیست محیطی و اقتصادی گرد هم می‌آورد.

قائم‌اصل (۱۴۰۰)، در کتابی تحت عنوان بررسی چالش‌ها و ارائه راهبردهای توسعه در بنگاه‌های کوچک و متوسط در اقتصاد ایران در چارچوب الگوی پویایی‌شناسی سامانه‌ها، نشان داد که: ۱- موانع مالی ۲- موانع بازاری ۳- موانع قانونی ۴- موانع نهادی ۵- موانع سازمانی ۶- موانع تکنولوژیکی ۷- موانع ارزش کسب.

ناندوکومار و همکاران^۳ (۲۰۱۷)، به ارائه چارچوب مفهومی برای یکپارچه‌سازی عملکرد پایداری کسب و کار پرداختند که چارچوب مذکور از سه سطح تشکیل شده است. سطح اول نشان‌دهنده اصول پایداری شرکت‌ها مبتنی بر ارزش‌های جمعی

³ Nandakumar et al.

است، سطح دوم هسته عناصر کسب و کار پایدار شامل فرآیندها و شیوه‌ی تولید و ارائه محصول می‌باشد و سطح سوم شامل عوامل داخلی و خارجی موثر بر عملکرد پایداری کسب و کار می‌باشد.

زنوز (۱۳۹۷) مطالعه‌ای با عنوان تاثیر بازنشستگی پیش از موعد (قانون تعیین تکلیف) بر پایداری مالی سازمان تأمین اجتماعی انجام داده است. تحقیق حاضر نشان می‌دهد اجرای این قانون بازنشستگی پیش از موعد، برای سازمان تأمین اجتماعی هزینه زیادی در پی داشته به طوری که تا سال ۱۳۹۵ حدود ۲۲،۳۹۸ میلیارد ریال (به ارزش سال ۱۳۹۷) بار مالی تحمیل نموده است. همچنین پیش بینی می‌شود بار مالی اجرای این قانون از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۱۵ رقمی معادل ۷۱۶،۶۹۰ میلیارد ریال (به ارزش سال ۱۳۹۷) است. طبق محاسبات این تحقیق، با اجرای این قانون زمان سربه سری منابع و مصارف سازمان تأمین اجتماعی دو سال زودتر رخ خواهد داد.

شرفی و همکاران (۱۳۹۷) مقاله‌ای با عنوان الگوهای سنجش سطح پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط کشاورزی انجام داده‌اند. این مقاله اینگونه بیان می‌دارد که بررسی‌ها نشان می‌دهند که در عمل بسیاری از کسب و کارهای کوچک و متوسط ایجاد شده در بخش‌های مختلف از سطح پایداری مناسبی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی برخوردار نبوده و به دلیل مواجهه با موانع و مشکلات مختلف، رشد و ماندگاری آن‌ها در کشورهای مختلف از جمله ایران با تردیدهای فراوانی همراه شده است. لذا، اهداف پایداری در کسب و کارهای کوچک و متوسط ایجاد تعادل بین سلامت اجتماعی، کیفیت زیست محیطی و رفاه اقتصادی است.

پارساپور و همکاران (۱۳۹۶) مطالعه‌ای با عنوان عوامل اثرگذار بر پایداری بنگاه‌های کوچک و کارآفرین در بنگاه‌های صنعتی شهرستان مشهد انجام داده است. در این مطالعه اینگونه بیان شده است که باوجود اشتغال زایی بالای بنگاه‌های کوچک، عمر کوتاه این دسته از بنگاه‌های اقتصادی، از مهم‌ترین مشکلات آن‌ها محسوب می‌شود. از این رو، مطالعه حاضر به بررسی عوامل اثرگذار بر پایداری بنگاه‌های کوچک صنعتی در شهرستان مشهد می‌پردازد. این تحقیق بر حسب هدف، کاربردی بوده و بر حسب گردآوری اطلاعات توصیفی-پیمایشی با ابزار پرسشنامه گردآوری می‌شود. به واسطه سهم بالای (۷۰ درصد اشتغال صنعتی) پنج گروه صنعتی، صنایع غذایی، کانی غیر فلزی، لاستیک و پلاستیک، محصولات فلزی فابریکی و ماشین آلات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر و ناپایداری این دسته از صنایع در شهر مشهد، جامعه آماری در این مطالعه شامل این پنج گروه صنعتی می‌باشد.

مطیعی (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان بررسی پایداری مالی شرکت‌های بیمه با تاکید بر توانگری مالی آن‌ها انجام داده است. اصلی‌ترین سوالی که پژوهش حاضر با آن مواجه می‌باشد این است که آیا شرکت‌های فعال در صنعت بیمه ایران بر اساس حاشیه توانگری مالی خود از پایداری مالی مناسب برخوردار می‌باشند یا خیر؟ برای این منظور متغیرهای عملکرد سرمایه گذاری، نسبت نقدینگی، حاشیه عملیاتی، نسبت ترکیبی، نسبت خسارت، سود بیمه‌گری و اندازه شرکت بیمه به عنوان متغیرهای تبیین‌کننده پایداری مالی شرکت‌های بیمه مد نظر قرار گرفته و رابطه آن‌ها با حاشیه توانگری مالی در قالب ۷ فرضیه جداگانه مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق با استفاده از روش داده‌های پانل حاکی از این است که بجز «نسبت ترکیبی، سایر متغیرهای مالی شامل عملکرد سرمایه گذاری»، «نسبت نقدینگی»، «حاشیه عملیاتی»، «نسبت خسارت»، «سود بیمه‌گری» و «اندازه شرکت» رابطه معنی داری با حاشیه توانگری مالی شرکت‌های بیمه داشته و تبیین‌کننده پایداری مالی آن‌ها می‌باشند بطوری که نسبت‌های فوق ۸۳.۲۴ درصد از تغییرات حاشیه توانگری مالی شرکت‌های بیمه را تبیین می‌کنند.

نوری فرد (۱۳۹۹) پایان‌نامه خود را با موضوع تاثیر استراتژی مدیریت هزینه بر عملکرد مالی بلندمدت شرکتهای برتر پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام داده است. در این پایان‌نامه اینگونه بیان شده است که یکی از مفاهیم کلیدی در حوزه پایداری کسب و کار گزارشگری پایداری می‌باشد. با توجه به اهمیت این مقوله، لزوم تبیین مفهوم مدل پایداری کسب و کار در قالب مدلی علی ضروری به نظر می‌رسد. در این پژوهش با به کارگیری رویکرد نگاشت شناختی و استفاده از نرم افزار

مرورگر تصمیم، به مدل کردن محتوای ذهنی خبرگان برگزیده شده پرداخته شده است. سپس با بهره‌گیری از نرم‌افزار یوسی.ان.نت، همبستگی میان نقشه‌های خبرگان متفاوت، تحلیل شده و در نهایت شاخص‌های پایداری کسب و کار در ۵ بعد اطاعت از قانون، احترام به حقوق انسانی و استانداردهای قانون کار، مدیریت منابع، مواد اولیه، تولید و تبدیل در راستای افزایش پایداری، وجود مدیریت کارآمد در پشتیبانی از تنوع زیستی و اکوسیستم و بهبود مستمر در حوزه‌های کلیدی کسب و کار شناسایی شدند.

۳- اهداف تحقیق:

- شناسایی مولفه‌ها و متغیرهایی که بر پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در حال رشد در کشور ایران موثر هستند.
- بررسی و سنجش تاثیر هر یک از مولفه‌ها و متغیرهای شناسایی شده بر پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در حال رشد در کشور ایران با تاکید خاص بر شاخص‌های مالی.
- شناسایی راه‌کارها و سناریوهایی جهت بهبود شرایط و افزایش پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در حال رشد در کشور ایران با تاکید خاص بر شاخص‌های مالی.
- بررسی و سنجش تاثیر هر یک از راه‌کارها و سناریوهای پیشنهادی جهت بهبود شرایط و افزایش پایداری مالی کسب و کارهای کوچک و متوسط در حال رشد در کشور ایران.

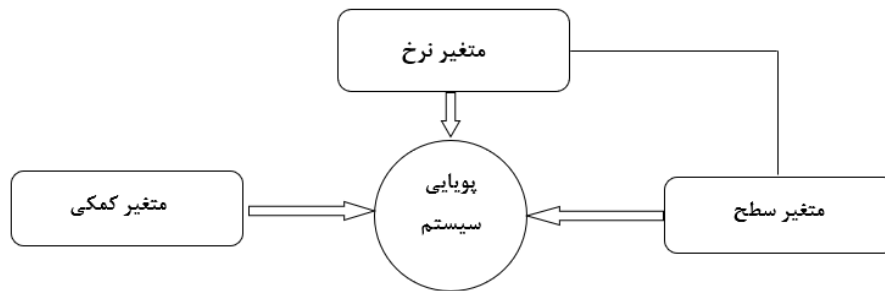
۴- روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع کمی بوده و جزء پژوهش‌های توصیفی تبیینی و پیمایشی، از یک سو و جزء پژوهش‌های کتابخانه‌ای از جهت دیگر است که در آن پژوهشگر با مطالعه کتاب‌ها و مجلات تخصصی فارسی و انگلیسی و مقاله‌های استخراج شده از اینترنت به جمع‌آوری اطلاعات نظری در خصوص شناسایی عوامل موثر بر مدلسازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در حال رشد پرداخته است از سوی دیگر با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته و به کمک معادلات ساختاری اقدام به شناسایی عوامل موثر بر مدلسازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط گردید. جامعه آماری پژوهش که مدیران شرکت‌های کوچک و متوسط پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۴۰۰ هستند بعد از انتخاب و با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند در حدود ۹۰ مدیر برای پاسخگویی به سوال "چه مولفه‌ها و متغیرهایی بر مدلسازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در حال رشد موثر هستند؟" انتخاب شدند.

تجزیه و تحلیل اطلاعات

در این پژوهش به منظور اجرای معادلات ساختاری نرم‌افزار لیزرل نسخه ۸/۵ بوده که طی آن به منظور ارزیابی پایداری از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ استفاده شد. جهت تدوین مدل نهایی پژوهش از روش مدلسازی معادلات ساختاری بهره‌گرفته شده است. در تحقیق حاضر نیز از رویکرد دو مرحله‌ای در مدل معادلات ساختاری استفاده شده است. در مرحله اول مدل اندازه‌گیری پیاده شد تا مشخص شود نشانگرها یا شاخص‌های هر سازه با چه دقتی آن سازه (متغیر مکنون) را اندازه‌گیری می‌کنند. و در مرحله دوم بر اساس مدل ساختاری، اثر سازه‌ها بر روی یکدیگر مورد تحلیل قرار گرفت تا اثرات علی سازه‌ها بر روی یکدیگر مورد مطالعه قرار گیرد. برای انجام این تحلیل‌ها و محاسبه مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری، از نرم‌افزار LISREL نسخه ۸/۵ استفاده شد.

مدل پویایی سیستم در صورت کلی از اجزای شکل ۱ تشکیل شده است:

شکل ۱- مدل پویایی سیستم (منبع: یافته های پژوهش)

با مطالعه کتابخانه ای و مرور پژوهش های مرتبط (جدول ۱)، مدل پیشنهادی تدوین گردید.

جدول ۱- شاخصهای ارزیابی پایداری بر اساس ساختار مدل پویایی سیستم در کسب و کارهای کوچک و متوسط

زیر متغیرها	متغیر
توان تأمین منابع مالی شرکت	سطح
توان تأمین نقدینگی شرکت	
تأمین مالی برای بکارگیری تکنولوژی های جدید	
برخورداری از حاشیه سود	
تصمیمات سرمایه گذاری در بازار محصول	نرخ
تأثیر برون سپاری در کاهش هزینه ها	
شناخت فرصت ها و ویژگی های بازار	کمکی
داشتن سهم بازار مناسب	
به کارگیری تبلیغات مناسب	
تأثیر بکارگیری سیستم های مالی و بودجه ای	
عوامل مالی داخلی	پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط
عوامل مالی خارجی	

بر اساس (شکل ۱ و جدول ۱) مدل پویایی سیستم در کسب و کار کوچک و متوسط بر اساس شاخص های مالی از (جدول

(۱)

مولفه ها و متغیرهای پژوهش بر اساس نمادهای زیر تبیین شده است.

Q_1 = عوامل مالی داخل شرکت

Q_2 = عوامل مالی خارج از شرکت

Q_4 = تصمیمات سرمایه گذاری در بازار محصول

Q_5 = تأثیر برون سپاری در کاهش هزینه ها

Q6= شناخت فرصت ها و ویژگی های بازار

Q7= داشتن سهم بازار مناسب

Q8= به کارگیری تبلیغات مناسب

Q9= تأثیر بکارگیری سیستم های مالی و بودجه ای

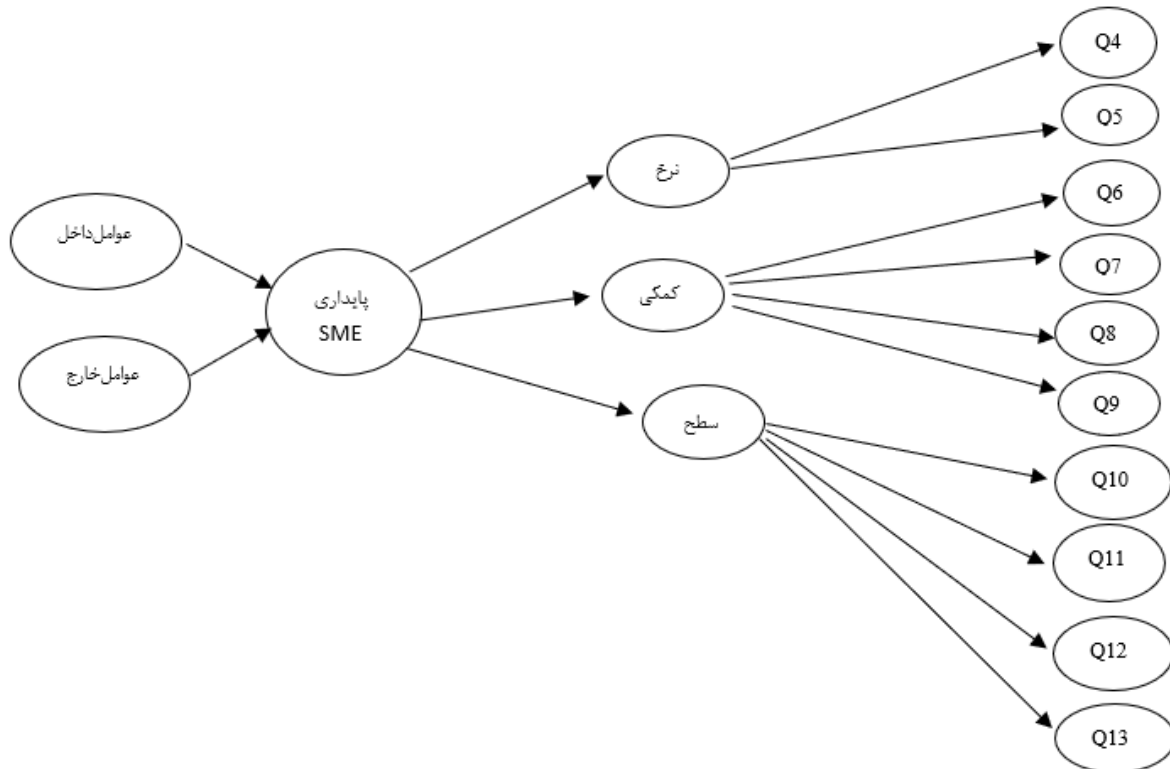
Q10= توان تأمین منابع مالی شرکت

Q11= توان تأمین نقدینگی شرکت

Q12= تأمین مالی برای بکارگیری تکنولوژی های جدید

Q13= برخورداری از حاشیه سود مناسب

بر این اساس و با توجه به (جدول ۱) مدل نظری پژوهش به منظور شناسایی و ارزیابی عوامل موثر بر مدلسازی پویایی سیستمی در کسب و کار های کوچک و متوسط بر اساس شاخص های مالی از (شکل ۲) تبعیت می کند.

شکل ۲- مدل نظری پژوهش

۵- یافته ها

اطلاعات موجود در (جدول ۲) شامل مشخصات مدیران خبره پاسخگو نشان میدهد که بیشترین درصد مدیران خبره پاسخگو (۴۸/۸۸ درصد) دارای سابقه کار بالاتر از ۱۰ سال و دارای مدرک تحصیلی (۴۷/۷۸ درصد) فوق لیسانس می باشند.

جدول ۲- بررسی خصوصیات فردی مدیران خبره پاسخگو

متغیر	طبقات	فراوانی (درصد)
سابقه کار	زیر ۵ سال	۱۰ (۱۱.۱۲)
	۵-۱۰ سال	۳۶ (۴۰)
	بالتر از ۱۰ سال	۴۴ (۴۸.۸۸)
میزان تحصیلات	لیسانس	۱۴ (۱۵.۵۵)
	فوق لیسانس	۴۳ (۴۷.۷۸)
	دکتری	۳۳ (۳۶.۶۷)

۳-۱- شناسایی عوامل و متغیرهای مالی موثر بر مدل سازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در بورس اوراق بهادار تهران

(جدول ۳) تحت عنوان نتایج برازش مدل عوامل موثر بر مدل سازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در

بورس اوراق بهادار تهران، نشان می دهد که نسبت $\frac{x^2}{df}$ با مقدار ۱/۸۲ از ۳ کمتر بوده و حاکی از توزیع مناسب و نرمال داده ها بر اساس حجم نمونه می باشد. همچنین مقادیر میزان انطباق (GFI): ۰/۹۲، نرم شده (هنجار شده) برازندگی (NFI): ۰/۹۷، شاخص برازندگی فزاینده (IFI): ۰/۹۵، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI): ۰/۹۵ و شاخص نرم نشده برازندگی (NNFI): ۰/۹۳ حاکی از برازش بسیار مناسب مدل طراحی شده در مقایسه با سایر مدل های ممکنه است. میزان میانگین مجذور پس مانده ها (RMSR): ۰/۰۴۵ بوده و چون از ۰/۰۵ کمتر است حاکی از مناسب بودن مدل با ساختار داده ها می باشد. در نهایت ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب^۴ (RMSEA): ۰/۰۷۹ بوده و چون زیر ۰/۱۰ می باشد، حکایت از برازش مناسب و قوی مدل دارد. با توجه به شاخص های برازندگی که در (جدول ۳) ملاحظه می شود، می توان گفت که مدل ساختاری طراحی شده برای مدل عملکرد پروژه که در ادامه آمده است، جهت برازش و بررسی روابط بین سازه ها معتبر و قابل قبول است.

جدول ۳- شاخص های برازندگی مدل ساختاری پژوهش

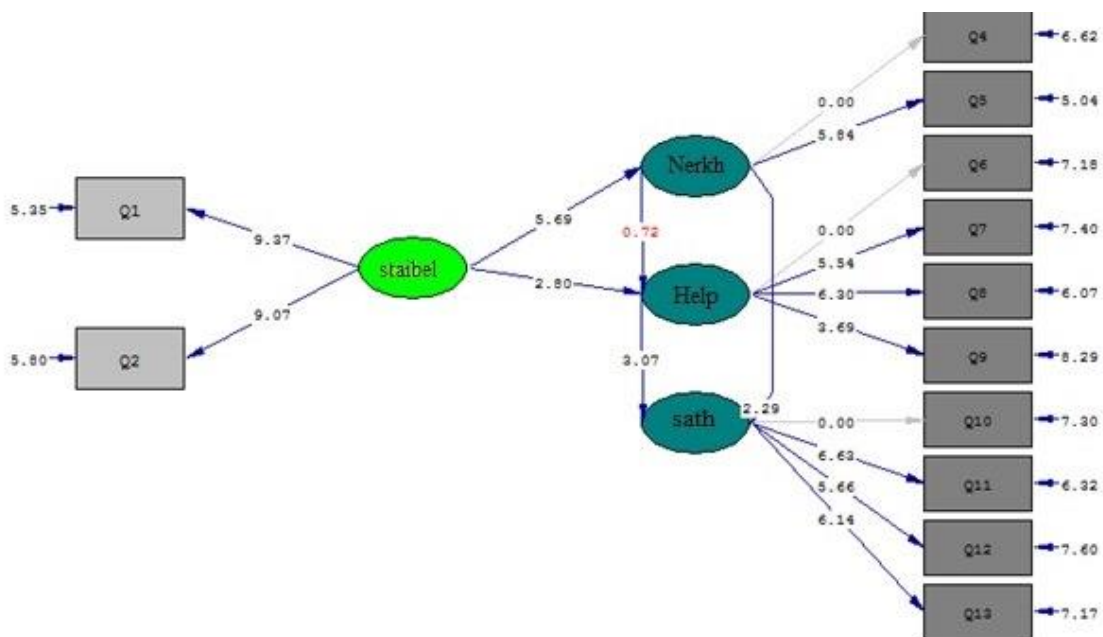
شاخص برازش	معیار قابل قبول	مقدار گزارش شده
مجذور کای به درجه آزادی	≤ 3	۱/۸۲
NFI شاخص نرم شده برازندگی	$0.90 \leq$	۰/۹۷
NNFI شاخص نرم نشده برازندگی	$0.90 \leq$	۰/۹۳
CFI شاخص برازندگی تطبیقی	$0.90 \leq$	۰/۹۵
GFI شاخص میزان انطباق	$0.90 \leq$	۰/۹۲
IFI شاخص برازندگی فزاینده	$0.90 \leq$	۰/۹۵
RMR میانگین مجذور پس مانده ها	≤ 0.05	۰/۰۴۵
RMSEA ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب	≤ 0.08	۰/۰۷۹

لذا می توان براساس مدل برازش یافته تحقیق بیان نمود که سازه های مورد استفاده برای سنجش مدل پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در بورس اوراق بهادار تهران با زیربنای عاملی آن تطابق قابل قبولی را نشان می دهد. مدل

4. Root Mean Square error of Approximation

ساختاری برازش یافته مدل پژوهش با ضرایب استاندارد و غیراستاندارد و مقدار t در (شکل ۳)، (شکل ۴) و (شکل ۵) آورده شده است.

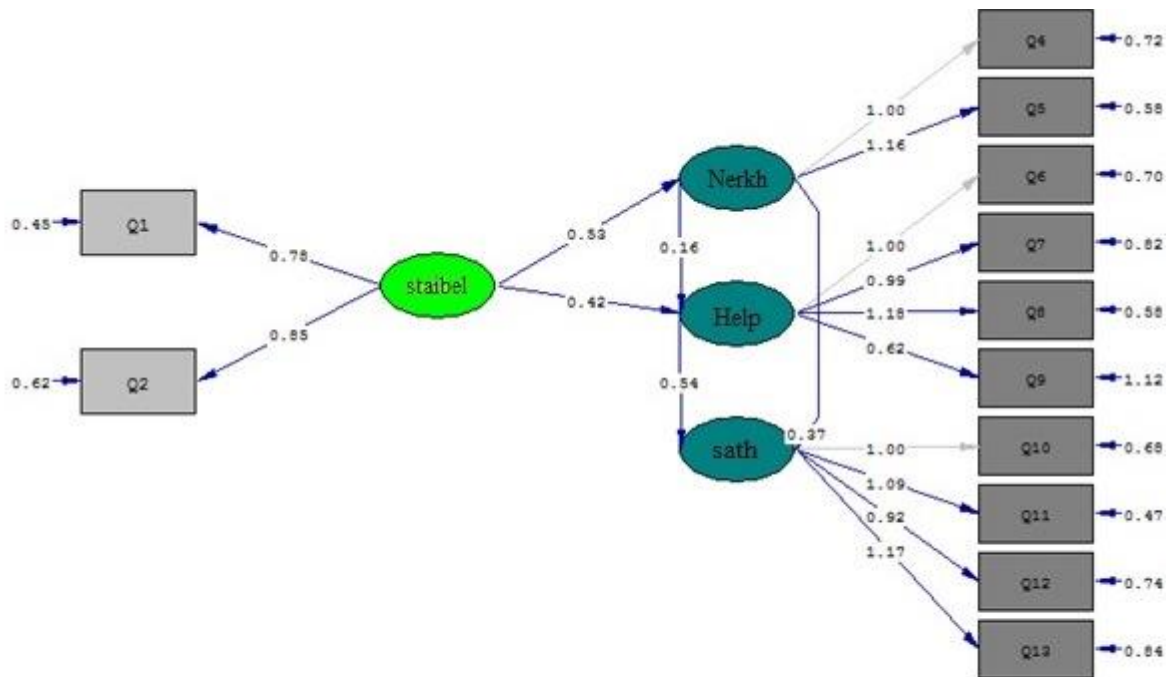
در سطح یک درصد خطا با مقدار کای اسکویر ۹۴/۲۸ مدل مفهومی طراحی شده معنادار می باشد. همچنین نتایج نشان می دهد که متغیرهای نرخ و کمکی با مقدار بالاتر از ۱/۹۶ در مدلسازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در بورس اوراق بهادار تهران اثری معنادار دارند. همچنین مولفه نرخ با مقدار t ۲/۲۹، بالاتر از ۱/۹۶ اثری معنادار بر مولفه سطح داشته و بدین طریق مولفه سطح بصورت غیر مستقیم بر مدلسازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط در بورس اوراق بهادار تهران اثری معنادار دارد.

Chi-Square=94.28, df=49, P-value=0.00011, RMSEA=0.079

شکل ۳- مقادیر t در مدل ساختاری برازش یافته

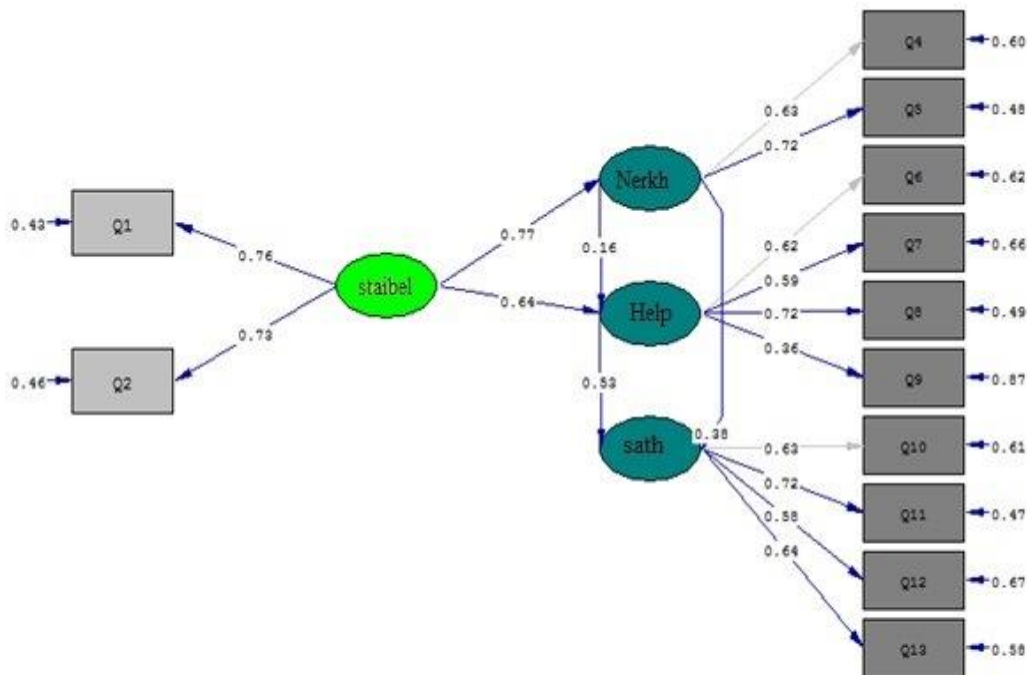
(شکل ۳) مقادیر بار عاملی غیر استاندارد را نشان می دهد. به این ترتیب که مقادیر بار عاملی غیر استاندارد مولفه نرخ بر مدلسازی پویای پایداری ۰/۵۳، مولفه کمکی بر مدلسازی پویای پایداری ۰/۴۲، مولفه کمکی بر مولفه های نرخ ۰/۱۶، مولفه کمکی بر مولفه سطح ۰/۵۴ و مولفه سطح بر مولفه نرخ ۰/۳۷ می باشد. این مقادیر غیر استاندارد از مقادیر استاندارد که در (شکل ۴) آورده شده، کم شده و در نتیجه اثر غیر مستقیم متغیرها بر یکدیگر استخراج گردید.

Chi-Square=94.28, df=49, P-value=0.00011, RMSEA=0.079

شکل ۴- مقادیر بارعاملی غیراستاندارد در مدل ساختاری برازش یافته

(شکل ۵) مقادیر بار عاملی استاندارد که همان اثر مستقیم بوده است را نشان می دهد که در نتیجه اثر مستقیم مولفه نرخ بر مدلسازی پویای پایداری ۰/۷۷، مولفه کمکی بر مدلسازی پویای پایداری ۰/۶۴، مولفه کمکی بر مولفه نرخ ۰/۱۶، مولفه سطح بر کمکی ۰/۵۳ و مولفه سطح بر مولفه نرخ ۰/۳۸ است.

Chi-Square=94.28, df=49, P-value=0.00011, RMSEA=0.079

شکل ۵- مقادیر بارعاملی استاندارد در مدل ساختاری برازش یافته

۶- بحث و بررسی

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، شناسایی مولفه های موثر بر مدلسازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط با رویکرد پویایی سیستم ها و با تاکید خاص بر شاخص های مالی با استفاده از تکنیک معادلات ساختاری نشان می دهد که مولفه های نرخ و کمکی اثری مستقیم و معنادار بر پایداری پویای کسب و کار های کوچک و متوسط در بورس اوراق بهادار تهران دارند. همچنین متغیر نرخ از طریق اثرگذاری مثبت بر مولفه های سطح به صورت غیر مستقیم بر پایداری پویای سیستم های کسب و کار کوچک و متوسط در بورس اوراق بهادار تهران، تاثیر مثبت دارد. از نظر نتایج بدست آمده در این بخش مطالعه حاضر با مطالعات (پارساپور و همکاران، ۱۳۹۶: ۴۱)، (مطیعی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۳) و (جانسون^۵ و همکاران، ۲۰۱۷: ۶۶) و (کریمی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۹) همسو است. به این ترتیب که (پارساپور و همکاران، ۱۳۹۶: ۴۱) از متغیرهای آگاهی از فرصت های بازار، دسترسی به بازار و اتکا به تأمین مالی استقراری به عنوان متغیرهای اثرگذار در مدل تخمین پایداری در کسب و کارهای کوچک یاد می کنند که در پژوهش حاضر آگاهی از فرصت های بازار و دسترسی به بازار در قالب مولفه های کمکی و اتکا به تأمین مالی استقراری در قالب مولفه سطح در مدل تخمین پایداری در کسب و کارهای کوچک اثرگذار بوده است. همچنین در مطالعه (مطیعی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۳) بیان گردیده که «عملکرد سرمایه گذاری»، «نسبت نقدینگی»، «حاشیه عملیاتی»، «نسبت خسارت»، «سود بیمه گری» و «اندازه شرکت» رابطه معنی داری با حاشیه توانگری مالی

⁵ Johnson et al.

شرکت های بیمه داشته و تبیین کننده پایداری مالی آن ها می باشند که در مطالعه حاضر همه وارد فوق در قالب مولفه های سطح بر مدل تخمین پایداری در کسب و کارهای کوچک اثرگذار بوده است. اندازه گیری عملکرد پایداری سازمان ها برای راهنمایی در بهبود پایداری آن ها ضروری است (تدز و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۳).

در مطالعه (جانسون^۷ و همکاران، ۲۰۱۷: ۶۸)، نشان داده شده است که جهت گیری استراتژیک شامل جهت گیری بازار و جهت گیری کارآفرینی در رابطه با تعهد پایداری، فعالیت های پایداری و ارزش های مدیریت در شرکت های کوچک و متوسط تاثیر گذار بوده که این متغیرها تحت عنوان مولفه های کمی بر مدل تخمین پایداری در کسب و کارهای کوچک نیز موثر بوده اند. اصول پایداری شرکت ها مبتنی بر ارزش های جمعی، فرآیندها و شیوه های تولید و ارائه محصول و عوامل داخلی و خارجی موثر بر عملکرد پایداری کسب و کار است که با پژوهش حاضر همراستا است (موریوکا و دکارواهو^۸، ۲۰۱۶: ۱۳۴)، بر اساس مطالعه عبدالکافی و تایوسچر^۹، ۲۰۱۶: ۷۴)، عملکرد اصلی مدل های تجاری پایداری با چشم انداز سیستمی و پویا می باشد.

رشد اقتصادی هر کشور همبستگی بسیار زیادی با ایجاد و بهبود زیرساخت های اقتصادی و فضای کسب و کار آن کشور دارد (میبدی و فشارکی ۱۳۹۴) اشتغال و بیکاری از جمله موضوعات اساسی هر کشوری است به گونه ای که افزایش اشتغال کاهش بیکاری از شاخص های توسعه یافتگی جوامع تلقی می شود. چالش اشتغال نه تنها یکی از مهمترین مسائل روز اجتماعی در کشور ایران به شمار می آید بلکه با توجه به عنوان رشد جمعیت در دو دهه گذشته می توان آن را به عنوان مهمترین چالش اجتماعی و معضل امنیت اقتصادی به حساب آورد.

بر این اساس پژوهش حاضر با در نظر گرفتن مزیت های کسب و کارهای کوچک نظیر فرصت رشد بیشتر، استفاده راحت تر از نوآوری های بازار و ... نسبت به صنایع بزرگتر اقدام به مدلسازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط نموده است. لذا تعیین مولفه های پایداری برای ارزیابی این نوع شرکت ها بر اساس محدودیت های صنایع بزرگتر و مزیت کسب و کارهای کوچک بوده که این موضوع خود در کنترل بهره وری بنگاه های کوچک و متوسط موثر واقع شده و در هر دوره با مدل استخراج شده بنگاه های مذکور مناسب ارزیابی می شود.

۷- نتیجه گیری

با توجه به اهمیت نقش شرکت ها و کسب و کارهای کوچک و متوسط نوپا و درحال رشد به عنوان بنگاه های اقتصادی در توسعه اقتصادی کشور، پایداری مالی از اهمیت بسزایی برخوردار است. ضروری است با عنایت به اهمیت تاثیر متغیرهای نرخ، برونسپاری، فرصتها، ویژگیها و سهم بازار، تبلیغات مناسب، تأمین نقدینگی و منابع مالی، بکارگیری تکنولوژیهای جدید، برخورداری از حاشیه سود مناسب در مدلسازی پویای پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط ایران و وجود مشکلاتی نظیر نبود ارتباط درست میان شرکت های درحال رشد و بازار موجود، تحریم ها، رقبای خارجی و ... پایداری مالی را در کسب و کارهای کوچک و متوسط در حال رشد، ضروری است مدیران با نگاهی سیستمی، راهکارهای مناسبی جهت ارتقاء وضعیت موجود و رفع موانع اتخاذ نمایند.

⁶ Tedes et al.

⁷ Johnson et al.

⁸ Johnson et al.

⁹ Johnson et al.

۶- پیشنهادات

بر اساس نتایج بدست آمده پیشنهاد می گردد با توجه به محدودیت های تحقیق در دسترسی به اطلاعات از سیستم های پولی و مالی کسب و کار های کوچک و متوسط در بورس اوراق بهادار تهران، جهت تثبیت و تعمیم نتایج فوق پیشنهاد می گردد پژوهش حاضر در دیگر شرکت های کوچک و متوسط غیر بورسی نیز اجرا گردد.

۷- محدودیت

این رویکرد هیچ مکانیسمی برای شناسایی شاخص های کلیدی عملکرد ارائه نمی دهد و همچنین مفهوم بهبود مستمر در این مدل وجود ندارد.

منابع

- ۱- پارساپور، س.؛ براتی، ج. و رسول زاده، م. (۱۳۹۶). عوامل اثرگذار بر پایداری بنگاه های کوچک و کارآفرین مورد مطالعه: بنگاه های صنعتی شهرستان مشهد. *فصلنامه علمی پژوهشی توسعه کارآفرینی*، ۱۰(۱): ۴۱-۶۰. doi: 10.22059/jed.2017.62288
- ۲- سلطانی، ح. و صادقیان، و. (۱۴۰۱). تاثیر تعهد سازمانی بر تورش های رفتار مالی با نقش واسطه ای فرسودگی شغلی (مورد مطالعه: شرکت های شهرک صنعتی شیراز، *فصلنامه تحقیقات و نظریه های نوین مدیریت دولتی*، ۱۱(۱): ۱۰۵-۱۲۰. doi: 10.30495/jparnt.2022.690585
- ۳- شرفی، ل.؛ رضائی، ر.؛ میرک زاده، ع. الف. و کرمی دهکردی، ا. (۱۳۹۶). بررسی الگوهای سنجش سطح پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط کشاورزی. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۴(۴): ۱-۲۰. doi: 10.22069/jead.2018.14654.1311
- ۴- صابری فتحی، س. ل.؛ رضائی فر، ح.؛ محمدی، م. د. و محمودزاده، م. (۱۴۰۱). طراحی و ارائه الگوی اقتضایی کاربردی سبک های ارتباطی مدیران در سازمان های دولتی. *فصلنامه تحقیقات و نظریه های نوین مدیریت دولتی*، ۱۱(۳): ۴۸-۶۲. doi: 10.30495/jparnt.2022.1968481.1026
- ۵- کریمی، م. (۱۳۹۷). تاثیر بازنشستگی پیش از موعد (قانون تعیین تکلیف) بر پایداری مالی سازمان تامین اجتماعی. پایان نامه کارشناسی ارشد: دانشگاه تهران.
- ۶- ملاشاهی، غ. و ظریفیان، ش. (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر موفقیت کسب و کارهای کوچک و متوسط زراعی و باغی شهرستان زابل. *تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران*، ۴۶(۴): ۷۳۷-۷۴۸. doi: 10.22059/ijaedr.2016.58029
- ۷- مطیعی، ع. (۱۳۹۴). بررسی پایداری مالی شرکت های بیمه با تاکید بر توانگری مالی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ۸- محمدی، ع. ر. جلالی، ع. ر. (۱۳۹۷). تحلیل نقش و اهمیت برندسازی در مدیریت و بهبود فضای کسب و کار. چهارمین کنفرانس ملی پژوهش های کاربردی در علوم مدیریت، اقتصاد و حسابداری ایران.
- ۹- زنوز بهروز (۱۳۹۶). صندوق های بازنشستگی ایران در گذر زمان؛ با تأکید بر سازمان تامین اجتماعی و صندوق بازنشستگی کشور. ناشر: طرح نقد. ص ۵۱۴-۱

- ۱۰- شرفی، لیلا، رضائی، روح الله، میرک زاده، علی اصغر & کرمی دهکردی، اسماعیل. (۱۳۹۶).
بررسی الگوهای سنجش سطح پایداری کسب و کارهای کوچک و متوسط کشاورزی. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی* 4(4), 1-20. doi: 10.22069/jead.2018.14654.1311
- ۱۱- پارساپور، سارا، براتی، جواد، و رسول زاده، مریم. (۱۳۹۶). عوامل اثرگذار بر پایداری بنگاه های کوچک و کارآفرین مورد مطالعه: بنگاه های صنعتی شهرستان مشهد. *توسعه کارآفرینی*، ۱۰(۱)، ۴۱-۶۰. <https://sid.ir/paper/131277/fa>.
- ۱۲- مطیعی، علی، اسماعیل زاده، علی، و جهانشاد، آریتا. (۱۳۹۶). رابطه توانگری با متغیرهای مالی شرکت های بیمه. *پژوهشنامه بیمه (صنعت بیمه)*، ۳۲(۱) (مسلسل ۱۲۵)، ۲۳-۴۲. <https://sid.ir/paper/100889/fa>.
- ۱۳- نوری فرد، یداله و ملیحه درستکار (۱۳۹۹). تاثیر استراتژی مدیریت هزینه بر عملکرد مالی بلندمدت شرکتهای برتر پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *همایش بررسی راهکارهای ارتقا مباحث حسابداری مدیریت در صنعت، دوره، ایران*.
- ۱۴- خالوزاده مبارکه، سجاد. (۱۴۰۱). نوآوری مدل کسب و کار پایدار در عصر حاضر، سومین همایش ملی و دومین همایش بین المللی پایداری کسب و کار، اهواز.
- ۱۵- قائمی اصل، مهدی. (۱۴۰۰). بررسی چالش ها و ارائه راهبردهای توسعه در بنگاه های کوچک و متوسط در اقتصاد ایران. *انتشارات تهران: دریچه نو*.
- ۱۶- هاشمی، حمید. (۱۴۰۱). بوم مدل کسب و کار سه لایه ابزاری برای توسعه کسب و کار پایدار مورد مطالعه اقامتگاه بوم گردی، سومین همایش ملی و دومین همایش بین المللی پایداری کسب و کار، اهواز.
- 17- Abdolkafi, N. and Tauscher K. (2016). Business Models for Sustainability from a System Dynamics Perspective. *Organization & Environment*, 29(1), 74-96.
- 18- Johnson, D., Craig Justin, B., and Hildebrand, R. (2017). Entrepreneurship education: towards a discipline-based framework. *Journal of Management Development*, 25(1), 66-78.
- 19- Morioka, S., and Decarvalho, M. (2016). Provide a conceptual framework for integrating business sustainability performance. *Science Direct*, 136(10), 134-146.
- 20- Tedes, E., Rao, p., Berensen, S. and Oude Lansink A. (2018). Measuring the sustainability performance of organizations; Case study of food companies. *Journal of Cleaner Production*, 19(5), 734-743.
- 21- Nandakumar, M.K., and Ghobadian, A., and O'Regan, N. (2017). Generic Strategies and Performance – Evidence from Manufacturing Firms. *International Journal of Productivity and Performance*, 60(3), 222-251.

Identifying the factors affecting the sustainability of growing small and medium businesses in Iran

Shohreh Alfi ¹, Mohammad Taleghani ^{2*}, Mohammad Reza Vatanparast ³, Mehdi Homayoonfar ⁴

¹ PhD. Candidate, Department of Industrial Management, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

² Associate Professor, Department of Industrial Management, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

³ Assistant Professor, Department of Accounting, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

⁴ Assistant Professor, Department of Industrial Management, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

Abstract

Considering the importance of the role of small and medium-sized businesses in the national economy, the present research aimed to identify the factors affecting the sustainability of small and medium-sized businesses' growth in Iran. This study is a quantitative descriptive-explanatory survey research. The research population included the managing directors of small and medium-sized enterprises listed in the Tehran Stock Exchange in 2021, 90 of whom were selected as the sample applying a purposeful sampling method. The data were collected using a researcher-made questionnaire and were analyzed using LISREL software version 8.5 and the structural equation technique. The variables of investment decisions rate (with a mean of 4.52 ± 1.54) and impact of outsourcing on costs reduction (with a mean of 4.87 ± 1.22) as well as auxiliary variables (market opportunities and properties (with a mean of 4.34 ± 1.20), proper market share (with a mean of 4.45 ± 1.03), appropriate advertising (with mean of 4.23 ± 1.08) and the effect of using financial and budgeting systems (with a mean of 4.45 ± 0.78), level of enterprise liquidity support (with a mean of 4.72 ± 0.98), level of enterprise financial affordance (with a mean of 4.32 ± 1.20), level of financing for the new technologies usage (with a mean of 4.55 ± 0.87) and proper profit margin (with a mean of 4.76 ± 0.76) are effective in dynamic modeling of the sustainability of small and medium-sized businesses in Iran. Regarding the impact of the variables of outsourcing, opportunities, market share and properties, appropriate advertising, liquidity and financial resources, new technologies usage, and use of appropriate profit margin are required for dynamic modeling of the sustainability of small and medium-sized businesses in Iran. The managers are suggested to adopt appropriate solutions to improve the current condition with a systemic view.

Keywords: Business sustainability, national economy, Small and Medium-Sized businesses, Financial Indicators, Iran.